

FUNKCIJSKOST FRAZEMOV IN NJIHOVIH PREVODOV V OTROŠKEM IN MLADINSKEM LEPOSLOVJU

Urška Valenčič Arh

Filozofska fakulteta, Ljubljana

UDK 821163.6–93.03:81'373.72

Glavni namen prispevka je prikazati modificirane frazeme v izhodiščnem jeziku in prevodne ustreznice na podlagi izbranih del avstrijske pisateljice Christine Nöstlinger, ki so namenjena mladim bralcem od 6. do 12. leta.

frazemi, modifikacije, funkcija, prevodni postopki, otroška in mladinska literarna dela

The main purpose of this contribution is to present phraseological modification in the source language and its translation equivalents in the target language. The analysis is based on literary works by the Austrian writer Christine Nöstlinger intended for young readers aged between 6 and 12.

phraseological units, modification, function, translation procedures, literature for children and young people

1 Uvod

Predmet obravnave so prevodi frazeoloških prenovitev v izbranih delih za otroke in mladino avstrijske pisateljice Christine Nöstlinger. Pričujoča raziskava temelji na razmišljanju, da so frazemi stalne besedne zveze, ki predstavljajo težave pri prevajanju, tem bolj, če avtor kreativno izrablja njihovo besedilno potenco. Namen članka je v primerjalni analizi predstaviti, kako je pisateljica uporabila frazeme v spremenjeni pomenski ali/in oblikovni podobi ter ali so prenovitveni frazemi v

prevodu obdržali transformirane oblike in funkcije.¹

2 Frazeologija v besedilu

Proučevanje frazeologije se je s prvotnega proučevanja in določanja definicijskih lastnosti razširilo na rabo in funkcije v besedilu. Pionirsko delo na tem področju je opravila jezikoslovka I. I. Černyševa (1980: 92 v: Sabban 2007: 237), ki je s pojmom *besedilne potence* (nem. *textbildende Potenzen*) v frazeologijo uvedla funkcionalni pogled.² Koncept besedilne potence zajema razmerje med

¹ V teoriji prevajanja frazeologija sistematično ni bila posebej izpostavljena, le v posameznih primerih z vidika prevodne kritike (Reiß 1971: 43f.; Grassegger 1985: 37). Pozornost, ki se namenja prevajanju stalnih besednih zvez, se ne razlikuje od pozornosti, ki se namenja prevajanju drugih danosti v nekem jeziku, in je do neke mere vedno povezana z vprašanjem o dihotomiji med besedo in smislom, med zvestobo in svobodo, »med dobesednim in sporočilnim prevajanjem« (Jemec Tomazin 2010: 59). Razvoj frazeologije v jezikoslovju posledično ni vplival na to, da bi si frazeologija priborila posebno mesto v prevodoslovni teoriji, ki je sledila lingvističnemu razumevanju stalnih besednih zvez, najpogosteje pod oznako metafore ali besedne igre (prim. Schäffner 1999: 280). V razvoju frazeološke teorije pa je bilo prevajanje frazemov sprva predmet kontrastivnih primerjav v dveh ali več jezikovnih sistemih s sinhronega (deloma tudi diahronega) vidika, kasneje pa se je medjezikovna primerjava razširila tudi na besedilno raven. Frazeologijo s prevodnega vidika na besedilni ravni je obsežno predstavila U. Valenčič Arh (2012: 265–291).

² Njeno delo so predvsem v germanistični frazeologiji nadalje razvijali Dobrovol'skij (1987), Fleischer (1997), B. Wotjak (1992, 1994) in A. Sabban (2004, 2007). Kot ugotavlja A. Sabban (2007: 237), se pojem *besedilna potenca* ni razširil zunaj okvirov germanistične frazeološke teorije.

frazemi, pojavitvami frazemov in funkcijami frazemov v besedilu. A. Sabban (2007: 237) razlaga, da predstavlja *potenca* posebno možnost, ki jo imajo frazemi v primerjavi s posameznimi leksemi, pri čemer je v ospredju tako funkcionalni vidik kot tudi možnost raznolike predstavljalivosti in modificiranja. Že E. Kržišnik (1990: 399) je izpostavila to posebno lastnost frazemov v razmerju do enobesednih ali prostobesednozveznih ustreznikov. Izraz *besedilno* se nanaša na besedilo kot produkt. Po E. Kržišnik (prav tam) je raba frazemov zaradi pogostnosti v besedilu ali sprememb v obliki oz. pomenu stilno opazna v vsakem besedilu.

A. Sabban (2004: 239) je rabo frazemov v besedilu razdelila na *neopazno* in *opazno*. Pri *neopazni rabi* se frazemi pojavljajo v nespremenjeni obliki in ob ohranitvi slovarske oblike ne stimulirajo dodanih vrednotenj, temveč so v skladu z jezikovnimi zakonitostmi vključeni v sintaktično okolje in semantično ohranijo frazeološki pomen. Pri *opazni rabi* lahko tvorec besedila zaradi večbesednosti, relativne stalnosti, možnosti prenovitvenih tvorb in metaforičnih procesov s frazemi na kreativen način izrabi potencial frazeoloških enot. V spremenjeni pomenski in/ali oblikovni podobi frazem »dobiva poleg sebi lastnih pomenskih sestavin še druge, zaznamovalne in sozaznamovalne« (Kržišnik 1990: 400). Raziskave frazeologije v literarnih delih so osredotočene na različne vidike, ki se lahko med seboj prepletajo.³ V prispevku smo se omejili na ustvarjalno poseganje v pomen in/ali obliko frazemov, kjer modificirani frazemi v besedilu kršijo svojo normativno vlogo.⁴

3 Frazeologija v delih Christine Nöstlinger

Raziskovanje vloge in funkcij frazemov v umetnostnih delih je C. Palm (1989: 314) označila za frazeme v »čisti kulturi«, kjer so frazemom dane možnosti, da izrabijo svoje jezikovne in stilistične danosti. V umetnostnih besedilih, ki so namenjena mladim bralcem, avtorji različno uporabljajo frazeme. Burger (1997: 273) razlikuje štiri vrste avtorjev. V prvo skupino prišteva avtorje knjig za najmlajše bralce, ki se večinoma izogibajo frazeologiji ali pa so redki frazemi uporabljeni kot vizualizacija slikovnega gradiva. V drugi skupini so avtorji, ki frazeologijo skrbno posredujejo in frazeme vpeljejo, parafrazirajo ali kako drugače vključujejo v sobesedilo. Tretjo skupino sestavljajo avtorji, ki niso pozorni na bralčevo kompetenco in mu prepuščajo, da se sam pretolče skozi morebitne metaforične nejasnosti. V zadnjo skupino uvršča avtorje, ki frazeme posredujejo na kreativen, modificiran, a še vedno na dovolj nazoren način, da lahko bralec sam prepozna vrsto dvojnega branja. Raba frazeologije v njenih delih Christine Nöstlinger uvršča med pisatelje iz druge skupine, saj frazeme zavestno prilagaja bralčevemu razvojnemu svetu in ti niso zgolj besedilne realizacije.⁵ V pričujočem prispevku smo se omejili na rabo frazemov v spremenjeni obliki in/ali pomenu s postopkom modificiranja.

4 Modifikacije

Pri modifikacijah gre za pomenske in/ali oblikovne spremembe frazemov, ki jih tvorec besedila zavestno uporabi in »temeljijo na dejstvu, da sta oblika in pomen frazema podrejena normi« (Kržišnik 1990: 400). Pri funkcionalni prenovitveni rabi frazemov gre

³ Teoretično gre za tri perspektive: besedilotvorna vloga frazemov, jezikovna igra in karakterizacija figur v jezikovnem portretiranju.

⁴ E. Kržišnik (1990: 401) je enkratne hotene in namerne spremembe imenovala *prenovitve*. V prispevku smo prevzeli terminologijo iz germanistične frazeološke teorije, zato uporabljamo oba izraza: *modifikacije* in *prenovitve* (gl. opombo 5).

⁵ Za določitev sobesedilne umestitve frazemov smo uporabili parametre: kopičenje frazemov v krajših odlomkih, ponovitev istega frazema v daljših odlomkih, parafraziranje, modifikacije in pomenski prenos frazema v sobesedilu.

za različne tipe modifikacij: spremembe v zgradbi in/ali pomenu, zamenjava posameznih sestavin, dodajanje posameznih leksemov med sestavine frazema, eliptična raba frazemov, pri čemer mora biti bralec sposoben primerjati prenovitveni frazem z njegovo »neokrnjeno podobo« (prav tam: 418). Za neokrnjeno zaznamovanje frazema je E. Kržišnik (prav tam: 402, 418) postavila štiri zahteve: sestavinska zapolnitev, skladijska zgradba, povezovalnost prvin in družljivost oz. kompatibilnost v sobesedilu. Če najmanj ena izmed teh zahtev ni izpolnjena, gre za modifikacijo.

5 Analiza gradiva

Izbrani korpus je obsegal 34 del v nemškem in slovenskem jeziku. Sobesedilne umestitve frazemov (prim. opombo 5) smo ugotovili pri 907 frazemih od skupno 1042 frazemov v celotnem nemškem korpusu. V slovenskem korpusu je bilo od 774 frazemov v prevodu le 627 (81 %) frazemov ustrezno sobesedilno umeščenih po parametrih razi-skave. Ubeseiditev frazemov je v obeh korpusih podobno razporejena, toda v primerjavi z vsemi frazemi v nemščini je v slovenščini besedilno umeščenih le 60 % frazemov.⁶

V prispevku bomo predstavili umestitev modificiranih frazemov. Raziskava gradiva je pokazala štiri vrste modifikacij (izpustitev, razširitev, zamenjavo sestavin in aktualizacijo ene izmed sestavin v sobesedilu), ki smo jih razdelili v tri skupine: modifikacija I, modifikacija II in modifikacija III.⁷

⁶ V nemškem korpusu je bilo največ kopičenja frazemov (50 %), sledi parafraziranje (21,6 %), modifikacije smo našli v 10,2 %, ponovitve v 9,8 %, pomenske prenose frazema v sobesedilu v 8,4 % primerov. Velik del besedilno umeščenih frazemov (40 %) se je v ciljnem jeziku »izgubil«, ker so bili frazemi prevedeni s prosto besedno zvezo ali leksemom oz. izpuščeni.

⁷ Tipologije modifikacij so podrobno opisane v Burger idr. 1982: 68–91; Wotjak 1992: 133–161; Kržišnik 1988, 1990, 2006.

⁸ Burger (2010: 71) navaja, da so takšne modifikacije mogoče le pri frazemih, ki imajo določeno semantično avtonomijo. To pomeni, da posamezne sestavine ohranijo prvotni pomen in so tudi v spremenjenem frazemu do določene mere pomensko avtonomne. Sestavine frazema, ki imajo v jeziku simbolni pomen, kot so živali ali barve, lahko na primer na podlagi simbolnega pomena razvijejo semantično avtonomijo, ki omogoča motivacijo frazeološkega pomena zaradi poznavanja simbolične vrednosti določene sestavine (prim. Dobrovol'skij, Piirainen 1997: 122).

⁹ Zgledi so navedeni v nemščini in slovenščini.

¹⁰ Odebelila in podčrtala U. V. A.; velja za vse zglede.

¹¹ Podatki v oklepaju pomenijo kratico in številčno označevanje frazemov v posameznem delu.

5.1 Modifikacija I

V tem tipu je modificirana sestavinska zapolnitev in posamezne sestavine so izpuščene ali razširjene (prim. Kržišnik 1990: 404), pri čemer modificirane sestavine ohranijo razmere do sestavin v slovarski obliki frazema.⁸

(1)⁹

»Nirgendwo haben die Frauen viel mitzureden. Die Männer lassen sie einfach nicht ran. Meine Töchter **können dir davon ein bitteres Lied singen.**«¹⁰ (Hk/a: 83)¹¹

»Ženske nimajo nikjer veliko besede. Moški jih preprosto ne pustijo zraven. Moje hčere bi ti lahko o tem marsikaj povedale.« (Hk/a: 83)

V romanu *Der Hund kommt!* glavni junak pes in medved, ki ga nekaj časa spremlja na poti po svetu, razpravljata o politiki, saj se je v žensko preoblečeni medved odločil kandidirati za županjo. Slabe izkušnje, ki so jih doživele hčere glavnega junaka, so v izhodiščnem jeziku vpeljane s frazomom *von etw. ein Lied[chen]singen können/zu singen wissen* v pomenu 'kdo lahko poroča o svojih slabih izkušnjah'. Razširitev s pridevnikom *bitter* (slov. *grenko*) v tem zgledu dodatno poudari slabe izkušnje. V ciljnem jeziku je frazem nevtraliziran in preveden s prosto besedno zvezo, pridevnik *bitter* je izpuščen.

(2)

»**Schiss?**«, fragte sie. »**Großen Schiss!**«, antwortete der Franz. Ziemlich stumm gingen die Gabi und der Franz zur Schule. Aber sie

hielten einander an der Hand. Ein bisschen Trost war das für den Franz schon. (SF/a: 12,1)

»Sranje?« je vprašala. »Veliko sranje!« je odgovoril Franc. Precej redkobesedna sta Gabi in Franc stopala proti šoli. Toda držala sta se za roke. Rahla tolažba je za Franca to že bila. (SF/b: 12,1)

V zgledu (2) iz romana *Schulgeschichten vom Franz* je prikazana stiska, v kateri se je znašel sedemletni Franc: boji se, kako se bo v učilnici odzval učitelj, ki ga je babica na sprehodu v parku pozdravila z vzdevkom Cikcak, kot so ga klicali le učenci. Frazem v izhodiščnem jeziku *vor jmdm., etw. Schiss haben* v pomenu 'bati se koga/kaj' je uporabljen v eliptični obliki. Frazemi v nepopolni obliki večinoma ne izgubijo svojega celovitega pomena, saj lahko že ena sama sestavina sprejme pomen celotnega frazema (prim. Kržišnik 1990: 404). Z nevtralizacijo izhodiščnega frazema v leksem *sranje* je v prevodu podan pragmatični frazem, ki izraža govorčev odziv na negativno čustveno vznemirjenost (prim. Jakop 2006: 145). Tudi iz sobesedilnega okolje (*držala sta se za roke, tolažba*) je razvidno, da je izhodiščni frazem motiviran v pomenu 'bati se česa'. V prevodu eliptična raba izhodiščnega frazema ni bila prepozna.

5.2 Modifikacije II

V tem tipu gre za spremembe v sestavinski zgradbi frazema: gre za zamenjavo celotne sestavine ali zgolj dela sestavine.¹² To so interne spremembe, ki aktualizirajo dvojno branje frazema, tako da se ustvari ambigviteta. Pri tem semantičnem procesu gre za zavestno aktualiziranje obeh pomenskih ravni, ne glede na to, katera raven prevladuje v sobesedilu. Po Burgerju (2010: 160) je pomen razviden iz sobesedila. Razmerje med sestavino, ki jo avtor nadomesti, in nadomestno, v aktualnem besedilu uporabljeno sestavino je večinoma pomensko in obe sestavini imata lahko skupno pomensko polje.¹³

¹² E. Kržišnik (1990: 406, 2006: 268) jih imenuje *znotrajfrazemske sestavinske prenovitve*.

¹³ Pomenski učinek je odvisen od pomenskega razmerja med zamenjano in nadomestno sestavino (sopomenka, protipomenka), tipom frazema in vključitvijo v sobesedilno okolje.

(3)

Der Direktor **schüttelte dem Hund die Pfote** und teilte ihm mit, dass morgen um zehn Uhr die Generalprobe sei, und bat, der Hund möge pünktlich erscheinen. (Hk/a: 29)

Direktor **je segel psu v šapo**, jo močno stresel in mu povedal, da je naslednjega dne ob desetih dopoldan generalka, in prosil psa, naj bo čimbolj točen. (Hk/b: 29)

V korpusu ta tip modifikacije prevladuje v romanu *Der Hund kommt!*, kjer je nadomestna beseda izraz prilagajanje na fiktivni, domišljjski svet, saj so glavni junaki v romanu živali. Predvsem pri somatizmih (prim. Kržišnik 2009: 151), pri katerih frazeološke sestavine poimenujejo dele telesa, si živali ob pozdravljanju npr. ne sežejo v roke, ampak v šape. V zgledu (3) je v izhodiščnem frazemu zamenjana sestavina, ki poimenuje del telesa. Sestavino *Hand* (slov. *roka*) v izhodiščnem frazemu *jmdm. die Hand schütteln* v pomenu kretnje ob pozdravu je nadomestila sestavina *Pfote* (slov. *šapa*). V prevodu je frazem modificiran, tako da je v frazemu *seči komu v roko* uporabljena nadomestna sestavina *šapa*, ob tem pa je brez razloga dodana razlaga (*jo močno stresel*), ki se navezuje na glagolsko sestavino v nemškem frazemu *schütteln* (slov. *stresti*).

(4)

»Sei nicht so wehleidig«, rief die Gabi. »Du bist echt **ein Prinz auf der Erbse!**« (FF/a: 8,4)

»Ne bodi tako občutljiv,« je zaklicala Gabi. »Si pa res **princ na grahu!**« (FF/b: 8,4)

V romanu *Fußballgeschichten vom Franz* je osrednji junak Franc. Prijateljica Gabi ga je hotela zvabiti v deklško nogometno moštvo, vendar se Franc o tem ni želel niti pogovarjati. V nemščini je modificiran naslov Andersenove pravljice *Die Prinzessin auf der Erbse*. Sestavino *Prinzessin* (slov. princeska) je nadomestila sestavina *Prinz* (slov. princ), namigovanje na pomen krilatice je vpeljan

tudi z razlagalno parafrazo *Sei nicht so wehleidig* (slov. Ne bodi tako občutljiv). Čeprav je v prevodu ohranjena substitucija sestavin (*princeska* v *princ*), je izpuščena sestavina *zrno*, ki bi asociirala naslov pravljice v slovenščini *Princeska na zrnu graha*. Spreminjanje oblike frazema v ciljnem jeziku ni ustrezno in ga bralec ne dekodira pravilno.

5.3 Modifikacije III

V tretji skupini so zunajfrazemske modifikacije (Kržišnik 2006: 268) ali eksterne modifikacije. Sestavinska zgradba frazema je ohranjena in frazem nastopa v svoji izhodiščni obliki, obenem pa posamezne sestavine frazema v okolici sobesedila aktualizirajo svoj besedni pomen. Med frazemom in sestavino pride do zunanje povezovalnosti.

(5)

»**Steh** zu **Diensten**«, sagte er freundlich zum Behördenmann. »**Stehen** Sie nicht, rennen Sie lieber«, brüllte der Behördenmann. Er zeigte zum Waldrand hin. (Hk/a: 38)

»**Javljam se vam na uslugo!**« je rekel možakarju s šolske uprave. »**Ne ponujajte se** mi, raje tecite za njim!« je zakrulil možakar s šolske uprave in pokazal na rob gozda. (Hk/b: 38)

Na svojem potovanju po svetu se je pes v romanu *Der Hund kommt!* ustavil tudi v šoli, kjer je poučeval otroke. Ker so prav tedaj pričakovali nadomestnega učitelja, se ni nihče čudil njegovi prisotnosti, dokler se ni pojavil uradnik. Potem je pes prestrašen zbežal v gozd. V zgledu (5) prevladuje frazeološko branje v frazemu *zu jmds. Diensten stehen* v pomenu vljudnostne fraze 'biti pripravljen komu ustreči/pomagati'. Medved se je na konvencionalen način odzval na prihod uradnika. Uradnikova jezna reakcija je podana v zunanji modifikaciji sestavine *stehen*, ki je aktualizirana v odgovoru in stopnjevana v leksemu *rennen* (slov. tecite). V slovenskem prevodu je ustrezno uporabljen frazem *biti komu na uslugo* in glagolska zapolnitev je podana z glagolom *javljati se*, ki pa v nadaljevanju ni ponovljena. Sobesedilna umestitev

frazema in jezikovno poigravanje s posameznimi sestavinami sta se v prevodu izgubila.

6 Sklepno poglavje

Analiza umestitve z modifikacijami je pokazala, da je bila od skupaj 138 modificiranih frazemov v ciljnem jeziku ustrezno prevedena le dobra tretjina (38 %). V nemškem korpusu je bilo ugotovljenih največ modifikacij I (95), ki so bile v prevodu ponovljene v 29 primerih (30 %). Sledijo modifikacije III (26), ki so bile ustrezno prevedene v polovici primerov (13), na zadnjem mestu pa so v nemščini modifikacije II (17 primerov), ki so bile ustrezno prevedene v 10 primerih.

Analiza je pokazala, da Christine Nöstlinger frazemov ne uporablja zgolj za izražanje denotativnega poimenovanja, ampak je na podlagi prenovitvene rabe mogoče razbrati dodatne besedilne funkcije. Avtorica vzpostavlja ravnotežje med zabavnim branjem in resnim podukom, figure izražajo svoj odnos do jezika in sveta odraslih ter ohranjajo svojo avtentičnost, frazemi v modificirani obliki namigujejo na ironičen odnos do družbenega okolja in so pogosto odsev šaljivega sloga pisanja. V prevodih so pogosto spregledane funkcije in konotativni pomeni modificiranih frazemov v besedilnem okolju, ki so relevantni za pravilno recepcijo tudi v ciljnem besedilu. Funkcionalno razumevanje prevajanja ne pomeni kršitev norme v frazeologiji, ampak kršitev intendirane ciljne funkcije. Neustrezni prevodi frazemov so pogosto posledica pomanjkljivega jezikovnega znanja izhodiščnega in ciljnega jezika, pomanjkljivega medkulturnega znanja, nezadostne frazeološke kompetence in nezadostne prevajalske kompetence, ki vsebuje tudi kritično presojo o ustreznosti reproduciranja besedil, kajti s prevodom se spreminja samo jezikovni sistem, ne pa tudi vsebina.

Literatura

BURGER, Harald, 1997: *Phraseologie im Kinder- und Jugendbuch*. Rainer Wimmer, Franz-Josef

- Berens (ur.): *Wortbildung und Phraseologie*. Tübingen: Gunter Narr. 233–254.
- BURGER, Harald, 2010: *Phraseologie: eine Einführung am Beispiel des Deutschen*. Berlin: E. Schmidt.
- BURGER, Harald, BUHOFER, Annelies, SIALM, Ambros, 1982: *Handbuch der Phraseologie*. Berlin: Walter de Gruyter.
- DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij, 1987: Textbildende Potenzen von Phraseologismen. *Linguistische Studien ZISW/A* 164. 69–85.
- DOBROVOL'SKIJ, Dmitrij, PIIRAINEN, Elisabeth, 1997: *Symbole in Sprache und Kultur: Studien zur Phraseologie aus kultursemiotischer Perspektive*. Bochum: N. Brockmeyer.
- FLEISCHER, Wolfgang, 1997: *Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache*. Tübingen: Max Niemeyer.
- GRASSEGER, Hans, 1985: *Sprachspiel und Übersetzung. Eine Studie anhand der Comic Serie Asterix*. Tübingen: Stauffenburg Verlag.
- JAKOP, Nataša, 2006: *Pragmatična frazeologija*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- JEMEC TOMAZIN, Mateja, 2010: *Slovenska pravna terminologija. Od začetkov v 19. stoletju do danes*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- KRŽIŠNIK, Erika, 1988: *Frazeologija v moderni. Magistrska naloga*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- KRŽIŠNIK, Erika, 1990: Tipologija frazeoloških prenovitev v Cankarjevih besedilih. *Slavistična revija* XXXVII/4. Ljubljana. 399–420.
- KRŽIŠNIK, Erika, 2006: Izraba semantične potence frazemov. Ada Vidovič Muha (ur.): *Slovensko jezikoslovje danes*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije. 259–279.
- KRŽIŠNIK, Erika, 2009: Telo in frazeologija. Mateja Pezdirc Bartol (ur.): *Telo v slovenskem jeziku, literaturi, kulturi*. 45. SSJLK. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete. 151–168.
- PALM, Christine, 1989: Die konnotative Potenz usueller und okkasioneller Phraseologismen und anderer festgeprägter Konstruktionen in Christa Wolfs Roman Kindheitsmuster. Gertrud Gréciano (ur.): *Europhras* 88. *Phraseologie Contrastive*. Strassbourg. 313–326.
- REISS, Katharina, 1971: *Möglichkeiten und Grenzen der Übersetzungskritik*. München: Hueber.
- SABBAN, Annette, 2004: Zur Rolle der Phraseme für die Konstituion und Funktion des Textes. Kathrin Steyer (ur.): *Wortverbindungen – mehr oder weniger fest*. Berlin: Walter de Gruyter. 238–262.
- SABBAN, Annette, 2007: Textbildende Potenzen von Phrasemen. Harald Burger, Dmitrij Dobrovol'skij, Peter Kühn, R. Neal Norrick (ur.): *Phraseologie: ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung*. Berlin: Walter de Gruyter. 237–253.
- SCHÄFFNER, Christina, 1999: Metaphern. Mary Snell-Hornby, Hans G. Hönl, Paul Kußmaul, Peter A. Schmitt (ur.): *Handbuch Translation*. Tübingen: Stauffenburg Verlag. 280–285.
- VALENČIČ ARH, Urška, 2012: *Kontrastive Analyse von Phraseologie in literarischen Texten für Kinder und Jugendliche (anhand der Werke von Christine Nöstlinger): Kontrastivna analiza frazeologije v umetnostnih besedilih za otroke in mladino (na primeru besedil Christine Nöstlinger)*. Doktorska disertacija. Ljubljana.
- WOTJAK, Barbara, 1992: *Verbale Phraseolexeme in System und Text*. Tübingen: May Niemeyer.
- WOTJAK, Barbara, 1994: Fuchs, die hast du ganz gestohlen: Zu auffälligen Vernetzung von Phraseologismen in der Textsorte Anekdote. Barbara Sandig (ur.): *Europhras* 92. *Tendenzen der Phraseologieforschung*. Bochum. 619–650.

Viri

- DUDEN 11, 2002: *Redewendungen. Wörterbuch der deutschen Idiomatik*. Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag.
- NÖSTLINGER, Christine, 1994: *Požvižgamo se na kumaričnega kralja*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- NÖSTLINGER, Christine, 1995: *Pes gre v širni svet*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- NÖSTLINGER, Christine, 1995: *Mini muß Schifahren*. Wien: Dachs.
- NÖSTLINGER, Christine, 1995: *Mini fährt ans Meer*. Wien: Dachs.
- NÖSTLINGER, Christine, 1996: *Schulgeschichten vom Franz*. Hamburg: Oetinger.
- NÖSTLINGER, Christine, 1996: *Neue Schulgeschichten vom Franz*. Hamburg: Oetinger.
- NÖSTLINGER, Christine, 1996: *Neues vom Franz*. Hamburg: Oetinger.

- NÖSTLINGER, Christine, 1997: *Weihnachtsgeschichten vom Franz*. Hamburg: Oetinger.
- NÖSTLINGER, Christine, 1997: *Mini gre v šolo*. Ljubljana: Slovenska knjiga.
- NÖSTLINGER, Christine, 1997: *Mini in Muca Maca*. Ljubljana: Slovenska knjiga.
- NÖSTLINGER, Christine, 1997: *Mini sreča Božička*. Ljubljana: Slovenska knjiga.
- NÖSTLINGER, Christine, 1998: *Krankengeschichten vom Franz*. Hamburg: Oetinger.
- NÖSTLINGER, Christine, 1998: *Debela Nela in zavaljeni Jani*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba.
- NÖSTLINGER, Christine, 1998: *Mini mora na smučanje*. Ljubljana: Slovenska knjiga.
- NÖSTLINGER, Christine, 1998: *Mini razreši kriminalni primer*. Ljubljana: Slovenska knjiga.
- NÖSTLINGER, Christine, 1999: *Mini ist verliebt*. Wien: Dachs-Verlag.
- NÖSTLINGER, Christine, 1999: *Franceve šolske zgodbe*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba.
- NÖSTLINGER, Christine, 1999: *Franceve božične zgodbe*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba.
- NÖSTLINGER, Christine, 2000: *Franceve nove šolske zgodbe*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba.
- NÖSTLINGER, Christine, 2000: *Opageschichten vom Franz*. Hamburg: Oetinger.
- NÖSTLINGER, Christine, 2000: *Mini und Mauz*. Wien: Dachs.
- NÖSTLINGER, Christine, 2000: *Dicke Didi, fetter Felix*. Weinheim Basel: Beltz & Gelberg.
- NÖSTLINGER, Christine, 2000: *Franceve bolezenske zgodbe*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba.
- NÖSTLINGER, Christine, 2001: *Der Hund kommt!* Weinheim Basel: Beltz & Gelberg.
- NÖSTLINGER, Christine, 2001: *Franceve nove zgodbe*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba.
- NÖSTLINGER, Christine, 2002: *Fußballgeschichten vom Franz*. Hamburg: Oetinger.
- NÖSTLINGER, Christine, 2002: *Mini erlebt einen Krimi*. Wien: Dachs.
- NÖSTLINGER, Christine, 2002: *Franceve zgodbe z dedkom*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba.
- NÖSTLINGER, Christine, 2004: *Franceve nogometne zgodbe*. Celovec, Ljubljana, Dunaj: Mohorjeva založba.
- NÖSTLINGER, Christine, 2006: *Wir pfeifen auf den Gurkenkönig*. Weinheim Basel: Beltz & Gelberg.
- NÖSTLINGER, Christine, 2007: *Mini muss in die Schule*. Düsseldorf: Patmos.
- NÖSTLINGER, Christine, 2007: *Mini trifft den Weihnachtsmann*. Düsseldorf: Patmos.
- NÖSTLINGER, Christine, 2007: *Mini gre na morje*. Ljubljana: Družba Piano.
- NÖSTLINGER, Christine, 2007: *Mini se zaljubi*. Ljubljana: Družba Piano.
- Slovar slovenskega knjižnega jezika* (SSKJ): <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>.